

Høring om oppfølging av forslag i Primærhelsetjenestemeldingen og Oppgavemeldingen mv.:

Stor sak for tannhelsetjenesten

I NTFer det én sak som har hatt mye oppmerksomhet i sommer og tidlig høst, og som fortsatt vil få første prioritet en god stund fremover. Høringsfristen gikk ut 1. oktober, nå er det påvirkningsarbeid som gjelder. I NTF er det aller viktigst at saken ender med at tannhelsetjenesten organiseres av store nok enheter.

Høringsnotatet kom fra Helse- og omsorgsdepartementet 6. juni i år. Det er på 301 sider og inneholder blant annet forslag til lovendringer som anses nødvendige i forbindelse med overføring av tannhelsetjenestansvaret fra fylkeskommunene til kommunene.

Godt forberedt

Tidende har spurt NTFs generalsekretær, Morten Harry Rolstad, om hvordan foreningen har arbeidet med å få frem sitt høringssvar, som ble levert Helse- og omsorgsdepartementet ved fristens utløp den 1. oktober.

– I den grad en kan forberede seg på noe en ikke kjenner innholdet av før det kommer, var vi godt forberedt, forteller Rolstad, og fortsetter:

– Denne saken hadde vi som hovedsak på NTFs forum for tillitsvalgte allerede i 2013, og også i 2014. Saken har også vært diskutert flere ganger både på lønnspolitisk og næringspolitisk forum.

– Før høringsnotatet kom, deltok vi i den muntlige høringen av oppgavemeldingen i stortingets kommunal- og forvaltningskomité, og senere i høringen om primærhelsetjenestemeldingen i helse- og omsorgskomiteen.

NTFs president Camilla Hansen Steinum hadde etter dette en kronikk i Aftenposten, i mai i fjor. Under tittelen «Tenner i fylket eller kommunen – spiller det noen rolle?» skrev hun at det

er uklokt, nesten uansvarlig, å vedta en flytting av ansvaret for tannhelsetjenesten på det grunnlaget som Stortinget har nå. Kronikken ble oppsiktsvekkende besvart at to statsråder, både helse- og omsorgsminister Bent Høie og kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner.

– Vi har videre hatt egne møter både med helse- og omsorgsministeren og med statssekretæren i Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Før høringsnotatet kom hadde vi også møter med KS, fylkestannlegene, de odontologiske lærestedene og med representanter for de andre yrkesorganisasjonene i tannhelsetjenesten.

Svakt utredet

– Kan du si noe om hovedinntrykket av høringsnotatet?

– Først vil jeg si at dokumentet fremstår som stadig svakere, jo mer og jo flere ganger vi leser det. Saken er ikke forsvarlig

utredet og fremstår som et bestillingsverk for å få flest mulig oppgaver til kommunene, med det formål å kunne gjennomføre kommunereformen.

– Jeg tør videre påstå at alle mener at Den offentlige tannhelsetjenesten fungerer godt i dag, og at det ikke ligger hverken et folkekrav eller noen form for politisk tankegodt til grunn for å gjøre endringer i en velfungerende tjeneste som nyter stor tillit i befolkningen. Noe som også er dokumentert i nylig gjennomført forskning. Tannhelsetjenesten i Norge, slik den er i dag, gir et godt og likeverdig tilbud til landets innbyggere, og det er ikke behov for å endre dagens organisering eller tilbud.

– Høringsnotatet bærer preg av at det ikke er basert på konkret faktabasert informasjon. Det mangler blant annet

NTFs generalsekretær Morten Rolstad har ledet arbeidet med å få frem NTFs høringssvar. Foto: Kristin Aksen.

en beskrivelse av den tannhelsemodellen vi har i Norge i dag, og sier ingenting om privat sektor, som faktisk utgjør 70 prosent av tjenesten. Høringsnotatet sammenligner tannhelsetjenesten med spesialisthelsetjenesten og fastlegeordningen som mottar betydelige offentlige tilskudd, mens den private delen av tannhelsetjenesten har en vesensforskjellig finansiering.

– Vi undrer oss over at notatet ikke har en bedre beskrivelse av den norske tannhelsemodellen. Det virker faktisk som om departementet ikke kjenner tjenesten vår særlig godt – noe som i seg selv er oppsiktsvekkende. Flere steder i notatet finner vi blant annet begrepet «spesialisttannhelsetjenesten», som slett ikke finnes i virkeligheten. 90 prosent av spesialistene er privatpraktiserende,

og bare et lite antall er ansatt i Den offentlige tannhelsetjenesten. Vi kjenner oss heller ikke igjen i beskrivelsen av de regionale kompetansesentrene, og jeg vil si at det er merkelig at disse i notatet tillegges en annen rolle enn det som er situasjonen i dag, og som også er annerledes enn det som var Stortingets bestilling da beslutningen om å opprette kompetansesentrene ble fattet.

– Faktum er at kompetansesentrene knapt er oppe og går flere steder, de mangler bemanning og har uomtvistelig i hvert fall ikke vært i virksomhet i særlig lang tid. Kompetansesentrene har, slik vi ser det, ikke spilt noen rolle i den forbedringen av Den offentlige tannhelsetjenesten som har funnet sted de siste årene. Uavhengig av kompetansesentrene har vi de senere årene oppnådd god tilgang på tannleger og en relativt god spredning av spesialister. Dette mener vi har bidratt til en forbedring av tjenesten. For oss er det van-

Høringssaken ble diskutert på både ekstraordinært ledermøte og ditto lønnspolitisk forum, og på næringspolitisk forum; alle i månedsskiftet august-september. Her diskuteres saken på ekstraordinært lønnspolitisk forum. Foto: Kristin Aksnes.

skelig å se hvordan kompetansesentrene har bidratt, eller kan bidra, til å spre tannlegespecialistene i Norge,

med den plasseringen de har fått i landet største byer.

– Helse- og omsorgsdepartementet har levert noe jeg vil beskrive som et hastverksarbeid når det gjelder forslagene om lovendringer. Det er ikke gitt en tilfredsstillende oversikt over hvilke lovbestemmelser som flyttes og tas med videre når tannhelsesloven fjernes og bestemmelsene som angår tannhelse skal følge av lovene om henholdsvis pasient- og brukerrettigheter og helse- og omsorgstjenester. Det har vært en stor jobb for NTFs jurister å finne frem i dette.

Bekymringer

– Hva er NTFs bekymringer i forbindelse med høringsnotatet?

– Det vi er aller mest bekymret for er om kommunene, som skal overta ansvaret, vil kunne sørge for et likeverdig tilbud i hele landet. Forutsetningen for flyttingen er at kommunene er store og robuste. Denne forutsetningen ser ikke ut til å bli innfridd. Hva skjer da? Blir det interkommunale samarbeids-

Det ekstraordinære ledermøtet og næringspolitisk forum ble arrangert på dette hotellet på Gardermoen. Foto: Ellen Beate Dyvi.

Helt i innspurten av arbeidet med NTFs hørings svar. Fra venstre: NTFs president Camilla Hansen Steinum, leder av sentralt forhandlingsutvalg og medlem av NTFs hovedstyre Fars had Alamdari, NTFs visepresident Gunnar Amundsen, NTFs forhandlingsjef John Frammer og NTFs generalsekretær Morten Harry Rolstad. Foto: Kristin Aksnes.

løsninger? Det er en uttalt politisk målsetting at dette skal reduseres. Dette henger ikke på greip for oss, og det medfører stor grad av bekymring.

– Etter vår mening er store enheter av helt avgjørende betydning for om tannhelsetjenesten blir god eller ikke, og vi tror ikke at interkommunalt samarbeid er en god løsning. Vi er bekymret for tilbudet til befolkningen. Vi er bekymret for kommunenes evne og mulighet til å organisere en god tannhelsetjeneste. Vi er også opptatt av at tjenesten må ha en faglig kompetent ledelse, det vil si tannlegefaglig ledelse.

– Vi er videre bekymret for at Stortinget gir fra seg makt til departementet. Det er mye i høringsnotatet som ikke er ferdig. Det sies flere steder at en skal komme tilbake til ting etter at Stortinget har fattet sin beslutning. Vi mener at høringsnotatet er ufullstendig, og vi håper at Stortinget vil komme til den samme konklusjonen.

– I argumentasjonen åpner høringsnotatet for å regulere privat tannlegevirksomhet. De fleste privatpraktiserende har ingen avtale med det offentlige i dag. Høringsnotatet tar til orde for involvering i folkehelsearbeid, plikt om innrapportering av data og kompetansekrav. Vi skjønner ikke hva de mener, og finner det underlig at regjeringen stiller seg bak disse forslagene. Den sittende regjering er ikke kjent for å ville regulere privat virksomhet på denne måten. Dette er ikke god Høyre-politikk.

– Departementet sier at dette ikke er en reform, men en revisjon. Det er NTF dypt uenig i. Høringsnotatet sier lite om selve virksomhetsoverdragelsen, fra fylkeskommunen til kommunen. Akkurat som om det er en liten sak. Det holder ikke.

– Vi er også bekymret for at det går lang tid fra et eventuelt vedtak om flytting av tannhelsetjenesten i 2017 til iverksettelse i 2020. Faren er at fylkeskommunene da, naturlig nok, vil redusere satsingene og investeringene i Den offentlige tannhelsetjenesten mens de venter. Tanken er at kommunene skal overta tannhelsetjenesten vederlagsfritt. Med en slik plan er det ikke å forvente at fylkeskommunene vil bruke penger på tannhelsetjenesten, som de ikke vil få noe igjen for. Manglende investeringer i flere år vil føre til et svekket tilbud, og dermed også mulighet for dårligere tannhelse i befolkningen.

Proessen frem til endelig hørings svar

– Hvordan har NTF grepet saken an for å få frem sine synspunkter i et hørings svar?

– Før høringsnotatet kom ble vi lovet å få fire måneder på oss. Notatet kom 6. juni, og fristen var satt til 1. oktober. Det er litt under fire måneder, og med sommerferieavvikling i samme periode har vi reelt sett hatt rundt tre måneder til å arbeide med det omfattende høringsnotatet.

– Da notatet kom den 6. juni sendte vi det umiddelbart til lokalforeningsle-

derne og lederne av spesialistforeningene i NTF, samtidig som sekretariatet og de sentralt tillitsvalgte kastet seg over dokumentet for å få en best mulig oversikt så snart som mulig. Gjennom NTFs nyhetsbrev inviterte vi også alle medlemmene til å komme med innspill. Det har ikke kommet så mange svar på oppfordringen, men vi vet likevel at dette er en sak som opptar medlemmene i stor grad.

Høringsnotatet består av mange elementer og fasetter, både hva angår selve flyttingen av tannhelsetjenesten og det som har med revisjon av lovverket å gjøre. Hele sommerferien gikk med til gjennomlesing og forberedelser til høringsarbeidet for flere av NTFs ansatte, presidentskapet og andre.

Retten etter sommerferien startet vi en systematisk møtevirksomhet. Vi hadde først et møte med de tre odontologiske lærestedene, etterfulgt av møter med fylkestannlegene og med tannhelsetjenestens øvrige organisasjoner Tannhelsesekretærenes forbund/Parat, Fagforbundet og Norsk Tannpleierforening. Vi har videre møtt KS, Oslo kommune, Legeforeningen og Akademikerne. Og vi har hatt en rekke interne møter som har vært viet saken, både ekstraordinært lønnspolitisk forum og ditto ledermøte, næringspolitisk forum og et ekstra hovedstyremøte.

Det har vært en hektisk og svært lærerik periode. Av 301 sider i høringsnotatet er det faktisk 180 som handler utelukkende om tannhelse. Resten er heller ikke fritt for problemstillinger vi har måttet forholde oss til, snarere tvert imot!

– Dette handler om hele tannhelsetjenesten. Og vi har opplevd at foreningen har vært samstemt gjennom hele denne prosessen. Offentlig og privat sektor er enige om hørings svaret vi snart avgir. Slik det ser ut nå, vil også alle lokalforeningene og spesialistforeningene levere egne hørings svar. Til sammen ligger det an til at det kommer 29 svar fra NTF. Hovedsvaret som vi har arbeidet med sentralt er naturligvis det mest omfattende. I øyeblikket er det utkastet jeg sitter med på 57 sider. Det er få dager igjen til fristen går ut. Om tre dager mottar hovedstyret det aller siste utkastet. Dagen etter avgir vi svar til departementet.

– Hele NTFs sekretariat er i sving. De som ikke er involvert i arbeidet med

høringssvaret har også merket prosessen godt, ved at de har måttet ta mer av ansvaret for alle de andre oppgavene. Det er bare å bøye seg i støvet, eller i hatten som det nå er blitt hetende, for det arbeidet som er lagt ned av alle medarbeiderne våre. NTFs medlemmer kan være stolte av sekretariatet sitt!

– Har NTF innhentet ekstern bistand i dette arbeidet?

– Ja, vi har fått bistand fra vår samarbeidspartner First House, med deres erfaring fra både politikk og byråkratiet i sentralforvaltningen, og fra advokater med kompetanse på virksomhetsoverdragelse. Selve høringssvaret er det imidlertid ene og alene vi i NTFs sekretariat som har utarbeidet.

Særlig i det siste har det vært jobbet dag og natt, og arbeidet har pågått i dager og uker i strekk. Presidentskapet og andre hovedstyremedlemmer har stått på, i samme utstrekning som sekretariatet.

– Det høres ut som om dette arbeidet har kostet endel?

– Ja, det har kostet. Både i form av penger og innsats. Ekstraordinære møter med lokaler, reiser og overnattinger for tillitsvalgte koster. Ekstern bistand koster. Og det koster personellmessig at noen står på så å si døgnet rundt, mens andre som ikke jobber direkte med høringen får ekstra mange oppgaver som andre må la ligge. Det har vært utfordrende, morsom, slitsomt og frustrerende. Vi har lært mye. Vi har jobbet sammen på dugnad og vi har tilegnet oss en betydelig økt kompetanse.

Tiden fremover

– Arbeidet er ikke over. Det fortsetter etter 1. oktober. Lovproposisjonen leveres fra departementet til Stortinget våren 2017, og innen den tid skal vi gjøre et omfattende påvirkningsarbeid, sier Rolstad.

– Hvilket utfall ønsker NTF?

– Vi håper at Stortinget ber om at det gjøres mer utredning før et vedtak fattes. Vi håper også at Stortinget innser at den omtalte «spesialisttannhelseetjenesten» ikke finnes, og at denne delen av tannhelseetjenesten ikke flyttes til kommunen.

Høsten 2017 kommer det en interessant valgkamp. Jeg håper politikerne blir engasjert i denne saken. Det er riktignok ikke tradisjon for omgjøring av

stortingsvedtak ved regjeringsskifter i Norge, men kanskje vil en ny regjering reversere et eventuelt vedtak i akkurat denne saken? De som er i opposisjon nå har uttrykt at de er skeptiske til en flytting av tannhelseetjenesten, selv om de kan være enige i at kommunereformen skal gjennomføres.

– Hva ønsker du av medlemmene i tiden fremover?

– Jeg vil gjerne ha fortsatt interesse for saken. Høringssvarene, både vårt og alle andres, vil være tilgjengelige på Helse- og omsorgsdepartementets nettsted, og NTFs svar er selvsagt å finne fra nettstedet vårt. Jeg oppfordrer alle til å lese og engasjere seg. Og jeg ønsker velkommen til NTFs informasjonsmøte på landsmøtet i Stavanger i november, der denne saken blir hovedtema, avslutter Morten Harry Rolstad.

Saksbehandling i Helse- og omsorgsdepartementet

Tidende har også vært i kontakt med Helse- og omsorgsdepartementet for å høre hva de har å si om saksbehandlingen der før og etter at alle høringssvarene er kommet inn:

– I lovsaker har vi plikt til å sende sakene ut på høring, og det er alltid slik at vi går bredt ut, sier fagdirektør Kjetil Jonsbu i helserettsavdelingen i Helse- og omsorgsdepartementet.

– Alle bør få anledning til å uttale seg, og innen helsesektoren er det mange instanser. Noen av dem er standardinstanser, med det mener jeg at de er høringinstanser i nesten alle saker vi arbeider med. Kommuner og fylkeskommuner for eksempel, er så å si alltid høringinstanser. Hvem som ellers blir høringinstans i hvert tilfelle avhenger naturligvis av tema.

I dette tilfellet er det en rekke temaer og dermed en stor andel høringinstanser, både fra tannhelsefeltet og fra rus- og psykiatريفeltet. Det er mange som får anledning til å uttale seg, og det er mange som vil uttale seg. Det er også viktig å være klar over at selv om man ikke får tilsendt en sak på høring direkte, så kan man selvfølgelig avgjøre høringssuttalelse. Det er for eksempel ikke uvanlig at vi får høringssuttalelser fra privatpersoner.

– En del høringssvar er allerede kommet inn nå i begynnelsen av september, og en god del av dem er uten merkna-

der. Dette er helt vanlig, så foreløpig er det ikke mulig å si mye om hva høringinstansene mener. Videre er det vanligvis slik at de fleste kommenterer på det som angår deres felt. Samtidig kan det i akkurat dette tilfellet tenkes at vi får uttalelser om flytting av tannhelseetjenesten også fra instanser som er utenfor tannhelsefeltet.

– Når vi kommer til oktober går vi løs på jobben med å lese gjennom alle høringssvarene, og blant annet oppsummere hvor mange som er for og hvor mange som er mot de ulike forslagene. Ikke slik å forstå at dette er ren matematikk. Avgjørende for oss, i utgangspunktet, er hvor god argumentasjonen er, samtidig som det i en viss forstand vil måtte legges vekt på hvem det er som uttaler seg. Slik sett vil det ofte være større grunn til å legge vekt på hva berørte yrkesorganisasjoner mener om et forslag som angår dem og deres virksomhet, enn hva en privatperson måtte mene om samme tema.

– Når alt er gjennomgått vil vi komme med vår anbefaling til politikerne her i Helse- og omsorgsdepartementet. Når de har konkludert legges vårt forslag frem for andre berørte departementer. Slik er det i alle lovsaker.

– Etter nødvendige regjeringsavklaringer skriver Helse- og omsorgsdepartementet en lovproposisjon, med utgangspunkt i høringssnotatet, med de justeringer vi finner nødvendige etter høgingsrunden og etter de politiske avklaringene.

– Som det fremgår av høgingsnotatet tas det sikte på at noen lovendringer kan tre i kraft fra og med 1. januar 2018, og at andre endringer vil kunne iverksettes fra 2020. Lovendringer som skal tre i kraft fra og med januar 2018 vil som hovedregel måtte behandles og vedtas av Stortinget før sommeren 2017, avslutter Jonsbu.

Høringen inneholder mange forslag, og det er ikke umulig at departementet velger å komme med flere delproposisjoner, slik de av og til gjør i store saker som denne. Hvorvidt denne høringen vil resultere i én eller flere proposisjoner vil imidlertid ikke noen i Helse- og omsorgsdepartementet si noe om ennå, så det får vi vente og se til våren.

Ellen Beate Dyvi